

МОНГОЛ АЖ ТӨРӨХ УХААН БОЛОН ГАЗАР УСНЫ НЭР , ДОМОГ

D.Urantsetseg@must.edu.mn

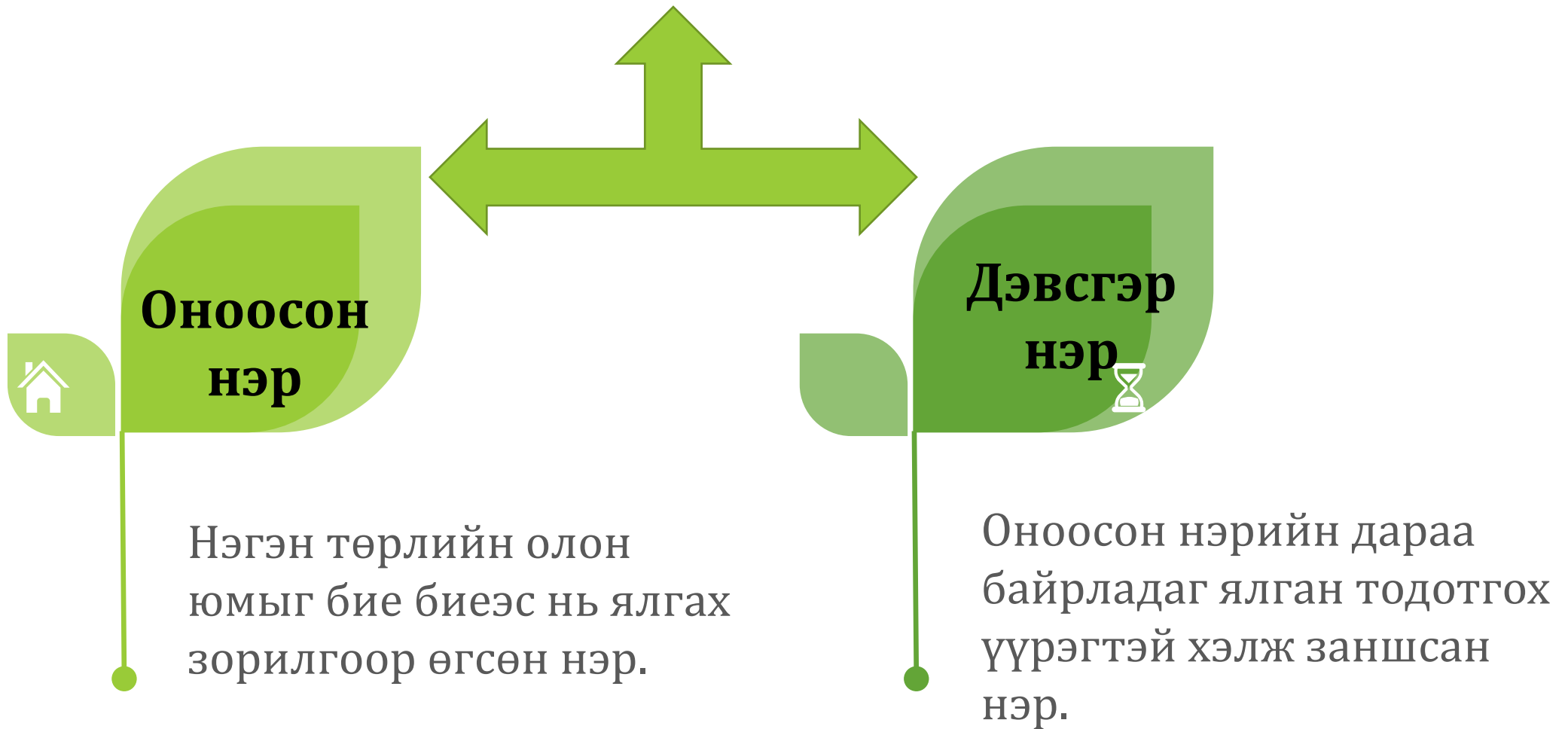
ХЭНТИЙН ӨНДӨР УУЛАНД СИМФОНИ

<https://www.youtube.com/watch?v=XyXRwS-rh9Q>

Монголын нэрт хөгжмийн зохиолч Билэгийн Дамдинсүрэн 1919 онд одоогийн Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутаг "Тариалант" гэдэг газар төржээ. "Хэнтийн өндөр ууланд" хийлийн гоцлол 1947 онд бичсэн.

ГАЗАР УСНЫ НЭРИЙН БОТИД 495 НЭР БАЙДАГ

ГАЗАР УСНЫ НЭРИЙН АНГИЛАЛ

Д/д	Ангилал	Жишээ
1	Өнгө зүс заасан	Цагаан богд, Хар ус, Хөх нуур, Ногоон цав, Бөөн цагаан нуур, Шар хад, Цэнхэрийн гол
2	Хэмжээ заасан	Их богд, Бага богд, Уртын гол, Нарийн гол
3	Зүг чиг заасан	Баруун Богд уул, Зүүн Богд уул, Урд Тамирын гол, Ар Шанд, Өвөр Шанд
4	Хэлбэр дүрс тогтоцоор нэрлэсэн	Сэнжитийн өндөр, Өндөр Улаан, Ангархай дөш, Товгор
5	Ургамлаар нэрлэсэн	Гацуурт, Улиастай, Тужийн нарс, Хялганат, Хуст, Арцат, Сонгино хайрхан
6	Амьтнаар нэрлэсэн	Хандгайт, Бугат, Үнэгт, Зараа толгойт, Арслан хад
7	Хүн, амьтны эрхтний нэрээр нэрлэсэн	Сүүж толгой, Гээг, Шанаа, Нүдэн нуур, Өвдөг, Эрүү, Уушгийн хад
8	Цаг уурын байдлаар нэрлэсэн	Сүүдэрт, Салхит, Хүйтний хөндий, Цаст, Мөст, Үерт, Будант
9	Шинж чанар заасан	Халуун усны рашаан, Гашуун нуур, Хуурай ам, Шорвог нуур

Газар усны нэрийг мэдэхгүй байх нь

1. Өвөг дээдсийнхээ нутаглаж байсан газрыг

мэдэхгүй

2. Эрсдэл учрах үед

3. Скай толгой, Утасны овоо гэх мэт буруу

нэрлэх

ДАСГАЛ-3

Сурах бичиг-127 хуудас

1. Дараах дасгалыг зааврын дагуу дэвтэртээ хийж гүйцэтгээрэй.

А.

а. Онон

б. Орхон

в. Туул

г. Тэс

д. Хэрлэн

АЖИГЛАЖ МЭДЬЕ

Z гол

D уул

Бурхан халдун а.

Богд хаан б.

Цамбагарав в.

Отгон тэнгэр г.

Сутай д.

Б. Дээрх загварыг ажиглаад

а Z, б Z, в Z, г Z, д Z загвараар Онон гол хэмээн усны нэр үүсгээрэй

а D загвараар уулын нэр үүсгээрэй

Үүссэн нэр дотор давтагдаж буй үгийн утга (**Z, D**)-ыг ярилцаарай.

Мөн давтагдаагүй үгийн утгыг ярилцаж, ялгааг гарган тодруулаарай.

2. Хүний оролцоотой газар ус, байгаль дэлхийд ажиглагдаж буй сөрөг үйлдлийг ярилцаарай. Үүнд: Иргэд өөрийн оролцоог хэрхэн илэрхийлж болох талаар хэлэлцээд өөрийн бодлоо тэмдэглээрэй.

3. Газар усны нэр мартагдсанаас гарч болох сул талыг ярилцаад үүнийг бууруулахад миний оролцоо гэсэн эх бичээрэй.

ГАЗАР УСАА ДЭВСГЭР БОЛОН ОНООСОН НЭРЭЭР НЭРЛЭЖ ЗАНШИХ

Газар усны нэр нь гарлын үүднээс:

Монгол
газар
усны нэр

- Хөхий - Хөхрөн харагдах уул
- Цагаан Уул - Өнгөөр нэрлэсэн

Харь
гаралтай
газар
усны нэр

- Сэлэнгэ - Төмөрт гол (манж)
- Очир хайрхан (төвөд)
- Увс - гашуун ус (түрэг)

УСНЫ ХОЛБООГДОЛТОЙ ЦЭЭР ЁСНЫ УТГЫГ БИЧИХ

- Булаг шандын эхийг ухах хөндөх
- Булаг шанд , нуур цөөрөм, голд хог хаях, бохирдуулахыг цээрлэх
- Тогтмол усанд хувцсаа угаахыг цээрлэх

ДАСГАЛ

**Эхээс харж газар усны нэр бүтцийг нөхөж
бичих**

СУРАХ БИЧИГ-145 ХУУДАС

ГЭРИЙН ДААЛГАВАР

**“Монголчуудын уул усаа хайрлан
хамгаалах арга ухаан” сэдэвт эсээ
бичих**

